

ТАКСОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ УРБАНОФЛОРИ КРИВОГО РОГУ ЗА СПОСОБАМИ ЗАПИЛЕННЯ

О.В. Зайко

*студентка природничого факультету
ДВНЗ «Криворізький державний педагогічний університет»*

Вступ. Відновлення рослинного покриву нашої планети відбувається внаслідок існування процесів запилення у життєвих циклах вищих рослин. Запилення є процесом перенесення пилкових зерен з пиляків на приймочку маточки. Цей процес може здійснюватися: вітром, комахами, водою.

Велика кількість рослин потребує комах-запилювачів для забезпечення нормального запилення. Наявність достатньої кількості запилювачів під час цвітіння необхідна для забезпечення сталого врожаю культурних рослин. Ефективність запилення збільшує розмір плодів, сприяє їх швидкому досягненню і симетричну форму плодів. Запилення – є не тільки однією із стадій розвитку і розмноження рослин, але і є корисним для інших живих організмів. Відсутність запилення у рослин може призвести до зникнення видів та навіть моно видових родин [1]. Визначення співвідношення способів запилення в урбанофлорі Кривого Рогу дозволить встановити роль комах, вітру та води у процесах відновлення рослинного покриву, що особливо актуально для нашого промислового міста.

Мета дослідження. Встановити типи запилення основних таксонів урбанофлори Кривого Рогу.

Об'єктом дослідження є способи запилення рослин урбанофлори Кривого Рогу. Використовували такі методи: теоретичні – аналіз, синтез, порівняння, опис; практичні: пошук та встановлення типу запилення основних таксонів.

Матеріалом для дослідження слугував анотований список урбанофлори Кривого Рогу складений В.В. Кучеревським та Г.Н. Шоль [2]. Типи запилення визначали за В.В.Тарасовим[3].

Результати та обговорення. Одним з найважливіших етапів у статевому розмноженні квіткових рослин є запилення. У покритонасінних рослин існує 3 види запилення: анемофілія (запилення вітром), гідрофілія (водою), ентомофілія (комахами). Типи запилення об'єднуються терміном полленохори – типи запилення квіток рослин, і можуть позначатися такими символами: Ah. - автогамія – самозапилення, Hdph - гідрофілія - запилення у воді, Anph. - анемофілія (запилення вітром), Ent. - ентомофілія (запилення комахами), P.a. – протандрія (дозрівання пиляків раніше рилець маточок у квітці), p.g. – протерогінія(досягання приймочок раніше від пиляків у двостатевих квіток).

Нами опрацьована 101 родина та 1048 вищих рослин з анотованого списку урбанофлори Кривого Рогу. Аналіз отриманих результатів показав, що до рослин з ентомофільним запилення належить 74 родини зі 101, що становить 73% від загальної кількості родин; до анемофільних 21 родина (21%); до гідрофільних 6 родин (6%).

В урбанофлорі Кривого Рогу присутні лише 6 родин здатних до запилення двома способами, комахами і вітром: *Asteraceae*, *Euphorbiaceae*, *Juglandaceae*, *Plantaginaceae*, *Salicaceae*, *Vitaceae*.

Лише ентомофільний спосіб запилення є у видів які відносяться до 74 родин, найчисельнішими з яких є: *Fabaceae*, *Brassicaceae*, *Rosaceae*, *Lamiaceae*, *Caryophyllaceae*, *Scrophulariaceae*, *Apiaceae*, *Ranunculaceae*, *Boraginaceae*, *Polygonaceae*.

До анемофільних відносяться 16 родин: *Poaceae*, *Chenopodiaceae*, *Cyperaceae*, *Amaranthaceae*, *Ulmaceae*, *Juncaceae*, *Potamogetonaceae*, *Oleaceae*, *Urticaceae*, *Cannabaceae*, *Elaeagnaceae*, *Typhaceae*, *Betulaceae*, *Phytolaccaceae*, *Juncagenaceae*, *Sparganiaceae*.

До гідрофільних належать 5 родин: *Haloragaceae*, *Hydrocharitaceae*, *Ceratophyllaceae*, *Hippuridaceae*, *Najadaceae*.

В урбанофлорі Кривого Рогу моновидові родини, мають такі способи запилення: ентомофільний: *Adoxaceae*, *Aristolochiaceae*, *Bignoniaceae*, *Caprifoliaceae*, *Hippocastanaceae*, *Moraceae*, *Nyctagenaceae*, *Polygalaceae*, *Portulacaceae*, *Rhamnaceae*, *Simaroubaceae*, *Thymelaeaceae*, *Verbenaceae*, *Araceae*, *Butomaceae*, *Heimerocallidaceae*, *Melanthiaceae*; анемофільний: *Phytolaccaceae*, *Juncagenaceae*, *Sparganiaceae*; гідрофільний: *Ceratophyllaceae*, *Hippuridaceae*, *Najadaceae*.

Серед полівидових родин ентомофільний спосіб запилення властивий 63 родинам (75% від загальної кількості): *Asteraceae*, *Fabaceae*, *Brassicaceae*, *Rosaceae*, *Lamiaceae*, *Caryophyllaceae*, *Scrophulariaceae*, *Apiaceae*, *Boraginaceae*, *Ranunculaceae*, *Polygonaceae*, *Rubiaceae*, *Euphorbiaceae*, *Liliaceae*, *Solanaceae*, *Alliaceae*, *Violaceae*, *Malvaceae*, *Plantaginaceae*, *Salicaceae*, *Acegaceae*, *Campulaceae*, *Crassulaceae*, *Cucurbitaceae*, *Dipsacaceae*, *Geraniaceae*, *Limoniaceae*, *Linaceae*, *Onagraceae*, *Papaveraceae*, *Primulaceae*, *Valerianaceae*, *Iridaceae*, *Orobanchaceae*, *Hyacinthaceae*, *Convolvulaceae*, *Cuscutaceae*, *Oxalidaceae*, *Lemnaceae*, *Аросунaceae*, *Asclepiadaceae*, *Berberidaceae*, *Cornaceae*, *Fumariaceae*, *Gentianaceae*, *Juglandaceae*, *Lythraceae*, *Aspragaceae*, *Convallariaceae*, *Anacardiaceae*, *Celastraceae*, *Clusiaceae*, *Fagaceae*, *Grossulariaceae*, *Resedaceae*, *Rutaceae*, *Sambucaceae*, *Santalaceae*, *Tiliaceae*, *Viburnaceae*, *Vitaceae*, *Zygophyllaceae*, *Alismataceae*; анемофільний спосіб запилення мають 18 родин (21%): *Amaranthaceae*, *Poaceae*, *Chenopodiaceae*, *Cyperaceae*, *Asteraceae*, *Euphorbiaceae*, *Plantaginaceae*, *Salicaceae*, *Ulmaceae*, *Juncaceae*, *Potamogetonaceae*, *Oleaceae*, *Urticaceae*, *Cannabaceae*, *Elaeagnaceae*, *Typhaceae*,

Betulaceae, *Vitaceae*; гідрофільний спосіб запилення характерний для 3 родин (4%): *Hippuridaceae*, *Haloragaceae*, *Hydrocharitaceae*;

Серед анемофільних найбільша за кількістю видів родина *Poaceae* 84 (42%); ентомофільних – *Asteraceae* 140 видів (17%); гідрофільних – *Hydrocharitaceae* 2 види (20%).

Висновки. Таким чином в ході дослідження нами була опрацьована 101 родина та 1048 вищих спорових рослин Криворіжжя. В урбанофлорі Кривого Рогу 23% моновидових родин, та 77 полівидових родин. До родин з ентомофільним запиленням належить 74 родини зі 101, що становить 73% від загальної кількості родин; до анемофільних відноситься 21 родина, що становить 21%; до гідрофільних 6 родин (6%). В урбанофлорі Кривого Рогу лише 6 родин здатні до запилення одночасно двома способами, комахами і вітром: *Asteraceae*, *Euphorbiaceae*, *Juglandaceae*, *Plantaginaceae*, *Salicaceae*, *Vitaceae*.

Список використаної літератури

1. Даддингтон К.Л. Эволюционная ботаника / К.Л. Даддингтон. – Москва: «Мир», 1972. – 307 с.
2. Кучеревський В. В. Анотований список урбанофлори Кривого Рогу / В. В. Кучеревський, Г.Н. Шоль. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2009. - 71 с.
3. Тарасов В.В. Флора Дніпропетровської та Запорізької областей / В. В.Тарасов. – Україна : Видавництво «ДНУ», 2005. - 276 с.